

VESNA GRAHOVAC-PRAŽIĆ – SANJA VRCIĆ-MATAIJA

POGLED U GOSPIČKO IMENOSLOVLJE

Vesna Grahovac-Pražić
Sanja Vrcić-Mataija
Visoka učiteljska škola u Gospiću
HR 53000 Gospić

UDK: 81'373.21(497.5 Gospić)
Pregledni članak
Ur.: 2005-09-26

U radu se iznose spoznaje o značajkama gospičkog imenoslovlja analizom imena triju generacija djece upisane u prvi razred gospičke osnovne škole u razmaku od 25 godina. Vremenski odmak između tri skupine iznosi 10 i 15 godina. Svrha je rada ukazati na: kretanja i odabir u davanju imena, raznolikosti među imenima, zastupljenost, podrijetlo, tvorbu imena, njihove pravopisne značajke kao i povijesnu uvjetovanost.

1. Uvod

Imenoslovlje ili onomastika je lingvistička disciplina koja znanstveno pokušava objasniti imena, i to imena ljudi ili antroponime i imena mjesta ili toponime.

Osobno ime čovjekov je znak; s njim smo stopljeni, sviđalo nam se ili ne. Često pomislimo kako je neko ime lijepo, kako odgovara osobi koja ga nosi. Neka nam se imena sviđaju upravo zato jer nam se sviđaju ljudi koji ih nose. Prema imenima zauzimamo subjektivan i emocionalan stav, ona podliježu modi i pomodarstvu, imaju svoj život, prošlost, značenje. Neka imena su česta, neka rijetka, neka nestaju, javljaju se nova. Kroz njih se prelama slika vremena: kulturološka, politička, pravopisna; ona imaju svoju povijest, poput ljudi i grada u čiji su identitet diskretno utkana. Starija su od prezimena koja se u nas javljaju vrlo rano, već u 12. stoljeću.

Čovjek sam ne odlučuje o vlastitom imenu nego nosimo što nam je dano. Govoreći o osobnosti onih koji ga nose, ali i onih koji ga biraju, ona otkrivaju svjesne ili nesvjesne roditeljske porive vođene različitim motivima, ljepotom, vjerom, znakom, originalnošću, modom .....*"Moda je hirovitošću promjene kratkotrajna u usporedbi sa životom imena koje traje čitav ljudski vijek, dok se političke simpatije roditelja ponekad nezgodno osvećuju djetetu (usp. osobno ime Staljinka)"*.¹

Naš *Zakon o osobnom imenu* daje potpunu slobodu roditeljima u odabiru imena pa ponekad i ponegdje roditelji nisu svjesni te odgovornosti. Često je ime donosilo povlastice ili baš suprotno, probleme. *"U imenima su pohranjene mnoge važne jezične i izvanjezične obavijesti. Ona na sebi svojstven način, svojim likom, zapisom i doimenskim sadržajem svjedoče o jeziku, materijalnoj i duhovnoj kulturi nadjevatelja, o prožimanjima s kulturama s kojima su njihovi nadjevatelji dolazili u doticaj."*²

Kakva i koja imena nose djeca našeg grada? Kakva je bila slika prije desetak ili dvadesetak godina? Unatrag dvadeset godina politička, nacionalna i opća kulturološka slika našega grada bila je drukčija. U gradu koji je kroz povijest doživljavao smjene različitih vladara, bio prostor obrane europskog Zapada od Turaka, postao dijelom Jugoslavije da bi s raznolikom nacionalnom, vjerskom, političkom strukturom dočekaio stvaranje Hrvatske, osobna imena pričaju ne samo priču o roditeljskim željama, hirovima i ljubavima već progovaraju o jednom vremenu, jeziku, kulturnom ozračju, možda i više no što se usudimo o tome misliti. Koliko i kako su se mijenjala imena gospičke djece u vremenu koje je obilježeno životom u bivšoj državi, njezinim posljednjim godinama kao i u počecima uspostave Republike Hrvatske, možda nam mogu reći popisi učenika prvih razreda gospičke osnovne škole triju generacija školskih godina: 1979./80., 1990./91. i 2005./06.³

2. Imenoslovlje prije 25 godina

Prije 25 godina u gospičku osnovnu školu upisano je 133 prvašića:⁴ 81 dječak i 52 djevojčice, među kojima se uočava postojanje 88 različitih imena,

¹ P. ŠIMUNOVIĆ, 1995, 308.

² A. FRANČIĆ – Lana HUDEČEK – Milica MIHALJEVIĆ, 2005, 226.

³ Riječ je o učenicima matične *Osnovne škole dr. Jure Turića*; u popis imena nisu uključena imena prvašića područnih škola.

⁴ Uvid u podatke o osobnim imenima tadašnjih prvašića dobili smo u Državnom arhivu u Gospiću; riječ je o djeci rođenoj 1972/1973, upisanoj u prve razrede gospičke osnovne škole šk. god. 1979/1980.

i to 49 muških i 39 ženskih.⁵ Pojavnost muških imena je sljedeća: Milan (7), Ivica (6), Josip (5), Dragan (3),⁶ Aleksandar (3), Tomislav (3), Damir (3), Nikola (2), Marko (2), Robert (2), Ivan (2), Zoran (2), Mile (2), Mario (2), Siniša (2), Saša (2). Sljedeća se muška imena javljaju samo jedanput: Dragoslav, Mladen, Marjan, Jovo, Davor, Karlo, Miroslav, Hrvoje, Martin, Dražen, Goran, Nikica, Marin, Pavle, Bogdan, Boris, Milorad, Borislav, Milovan, Đoko, Janko, Dušan, Duško, Krešimir, Perica, Mihailo, Tihomir, Jovan, Đuro, Predrag, Mane, Ante, Renato.

Prije 20-ak godina najčešće muško ime među gospičkim prvašićima bilo je Milan i njegova deminutivna inačica Mile,⁷ slijedi Ivica (češće od oblika Ivan), potom Josip, Aleksandar sa svojom inačicom Saša, Dragan, Tomislav. Talijanski se utjecaj uočava u odabiru imena Renato, Mario (od lat. *Marius* -prema kršćanskom imenu *Marija*; lat. je podrijetla i spomenuto ime Marjan koje također vuče jednak korijen), njemačkog je podrijetla ime Robert (u značenju onoga *koji je svijetao u slavi*), dok imena Dragoslav, Jovo (od grč. preko hebr. u značenju *Bog je milostiv*- isto kao Ivan), Bogdan, Milorad, Borislav, Dušan (nešto je drukčije s inačicom Duško), Milovan, Đoko, Predrag, Đuro, Mane, Aleksandar, Saša, Jovan upućuju na srpski nacionalni predznak (mnoga od njih slavenskog su podrijetla s određenim nacionalnim inačicama),⁸ što nam otkriva visok postotak onodobnog srpskog stanovništva u Gospiću.⁹

Neutralno nacionalno obilježje uočava se u imenima: Damir (od korijena *da-ti* i *mir*), Zoran (od imenice *zora*), Dražen (od pridjeva *drag*), Borislav/Boris (od korijena *boriti se i slava*), Siniša (od imenice *sin*), Mladen (od pridjeva *mlad*), Davor (ima značenje nekadašnjeg uzvika *čuđenja*,

⁵ U razlike imena ubrojene su i varijante istih imena, npr. Mile-Milan, Drago-Dragan.

⁶ U većini ličkih mjesta oblici imena Milan i Dragan rijetko se upotrebljavaju kao osnovna imena, a češće se javljaju kao hipokoristične preinake Mile, Drago; "*U govoru ličkih jekavaca stanje je potpuno suprotno*", vidi u: M. DRAGIČEVIĆ, 1985, 97-107.

⁷ Prema Marku Samardžiji ime Milan pripada sloju hrvatskih narodnih imena; vidi u: M. SAMARDŽIJA, 1995, 61-67; Mile je hipokoristični oblik imena Milan.

⁸ O pitanju nacionalne pripadnosti možda bi bolje govorila prezimena, no to je već tema za novo razmatranje.

⁹ Prema popisu stanovništva iz 1981. u Gospiću je živjelo 8725 stanovnika od čega 4250 Hrvata, 2718 Srba, izjašnjenih kao Jugoslaveni 1487, 39 Muslimana, 2 Čeha, 4 Mađara. 2 Nijemca, 1 Slovak, 21 Slovenac, 1 Židov, 7 regionalno izjašnjenih i ostalih 193; prema imenima djece upisane u prve razrede zaključujemo da vrste imena odgovaraju onodobnoj nacionalnoj strukturi gospičkog stanovništva (pri tome mislimo i na muška i na ženska osobna imena).

radosti, prijjetnje i žalosti)¹⁰, Tihomir (od pridjeva *tih* i imenice *mir*), Janko¹¹; navedena imena imaju slavensko podrijetlo.

Kršćanski sloj imena javlja se u nekoliko slučajeva;¹² prednjači Josip, a Marko, Ivan i Nikola javljaju se po dva puta, Pavle jedanput. Hrvatskom sloju imena pripadaju Tomislav, Hrvoje, Krešimir, dok su ostala osobna imena uglavnom posuđena: Karlo (germansko), Marin (latinsko), Ante (pohrvaćeni oblik latiniziranog imena).

Zanimljiva je nerijetka pojava deminutivno-hipokorističnih oblika imena koja nisu neobičnost u Lici (jednako kao ni ona augmentativno-pejorativnog oblika kojih u obrađenom popisu nismo pronašli): Nikica (prema Nikola), Perica (prema Petar), Ivica (prema Ivan), Jovo (prema Jovan), Đuro (prema Đurislav i Đurđe), Đoko (prema Đorđe), Mile (prema Milan), Mane (prema Manojlo), Saša (prema Aleksandar). Očito je da su u nekim slučajevima od deminutivnih imena tvorbom nastala kraća (Saša), a u nekim i duža imena (Perica), ali je zanimljivo da među preostalim muškim imenima ima podosta višesložnih imena nastalih slaganjem, što upućuje na njihovo slavensko podrijetlo: Dragoslav, Borislav, Miroslav, Milorad, Milovan, Tihomir, Predrag, Damir, kao i već navedena imena hrvatskog sloja: Tomislav i Krešimir. Zaključujemo, dakle, da su Gospićani prije 30-ak godina najčešće svojim sinovima davali slavenska imena od kojih velik dio njih ima srpski nacionalni predznak,¹³ jedan dio hrvatski, dok su drugi davali svojoj djeci kršćanska, narodna imena. Najmanji je broj posuđenih imena.

Pojavnost ženskih imena je sljedeća: Ana (4), Renata (3), Dubravka (3), Katica (2), Željka (2), Nikolina (2), Danijela (2), Ljiljana (2), Mirjana (2). Sljedeća se ženska imena javljaju samo jedanput: Valentina, Daliborka, Anamarija, Bogdana, Ivanka, Zorica, Karmela, Branka, Ljubica, Katarina, Šaha, Radmila, Gordana, Ivana, Vesna, Mirela, Maja, Esma, Sandra, Tatjana, Suzana, Jasminka, Tomislava, Silvia, Bosiljka, Sanja, Jovanka, Zrinka, Ksenija, Marija.

Kad je, dakle, riječ o ženskim imenima, svojom pojavnošću prednjači Ana (4), ali je uočljiva činjenica o raznolikosti ženskih imena. Naime, od ukupno 52 djevojčice njih 39 nosi različito ime. Renata i Dubravka javljaju

¹⁰ Navedeno značenje prema: M. ŠIMUNDIĆ, 1988.

¹¹ Šimundić vezuje ovo ime uz ime Jan (odmila Janko) a preko njega uz ime Ivan

¹² U ovu skupinu imena ubrajamo tzv. biblijska imena, od kojih su mnoga svojim postankom i starija od kršćanstva, najčešće vuku grčke ili latinske korijene, ali ih zbog vezanosti uz poznate kršćanske likove posebno izdvajamo. U ovu skupinu i Marko Samardžija u n. d. svrstava takva imena.

¹³ Posebice ako uvažimo zapažanje Milana Dragičevića o oblicima imena Milan i Dragan u n.d.

se po 3 puta, a Katica, Željka, Nikolina, Danijela, Ljiljana i Mirjana po 2 puta, dok ostale djevojčice imaju svaka svoje drukčije ime. Katarina (pohrvaćeno ime latinskog podrijetla; u značenju one *koja je čista*) se javlja i u svojoj deminutivnoj inačici Katica (2 puta), zatim Zorica kao deminutivni oblik imena Zora. Hipokorističke forme na *-ica* česta su pojava u govorima ikavskih naselja u Lici, dok je rjeđe njihovo pejorativno značenje.¹⁴

Među ženskim imenima dominiraju dugačka, trosložna i višesložna imena, dok će u vremenu koje slijedi prednost pripasti kraćim imenima. Velik broj imena svoj postanak u tvorbenom smislu vezuje uz imena biljaka: Ljiljana, Ivanka,¹⁵ Dubravka (od imenice *dubrava* u značenju *dubove, hrastove šume*), Silvia, Ljubica, Jasminka, Bosiljka, Suzana. Radi se o skupini emotiva ili jedinica emotivnog izražavanja čije se značenje vezuje uz biljke ili njihove dijelove, a nazivamo ih fitoemotivi.¹⁶ Po ljekovitom bilju svoje je ime dobila Bosiljka, po imenu cvijeta Ljiljana (latinsko podrijetlo), Suzana (hebr. u značenju *ljiljan*), Ljubica, Jasminka (perzijskog podrijetla), po imenima drveća Ivanka i Dubravka, a Silvia (zna se pojaviti i u oblicima Silvana, Silvija, Silva) predstavlja leksikalizirani oblik latinskog značenja "*šuma*". Većina fitoemotivnih imena pripadaju sloju narodnih imena. Slavenskog su podrijetla imena Željka (od imenice *želja*), Vesna (slav. božica proljeća), Tatjana (ruskog podrijetla), Sanja (od glagola *sanjati*), Zorica, a hrvatskom sloju pripada Zrinka (*izvedeno od ojkonima Zrin*).

Dva ženska imena pripadaju islamskom sloju imena: Esma i Šaha, javljaju se jedanput. Zanimljivo je da oba imena imaju uzvišeno, dostojanstveno značenje: Esma prema korijenu *smw-* *biti visok, uzvišen*, a Šaha prema Šahin - u značenju *kraljevskog sokola*¹⁷.

Mocijskim tipom tvorbe povezana su imena: Tomislav/Tomislava, Renato/Ranata, Jovo-Jovan/Jovanka, Nikola/Nikolina, Bogdan/Bogdana, Ivan/Ivana, Zoran/Zorica. Ako se uzme u obzir ova pojava, kao i pojava hipokorističnih varijanti pojedinih imena, raznolikost se u imenima vidno smanjuje.

¹⁴ Milan Dragičević u radu o imenima u ličkim govorima spominje ovu činjenicu, a kao zanimljivost izdvajamo i njegovu spoznaju o pejorativnom značenju nekih ženskih imena na *-ica*, što nije česta pojava, ali je zabilježena upravo na imenu Katica (s dugačkim uzlaznim naglaskom na 1. slogu); vidi u: M. DRAGIČEVIĆ, 1985, 97-105.

¹⁵ Šimundić objašnjava etimologiju ovog imena vezujući ga uz ime Ivana (Ivanka odmila), međutim ovo se ime može vezivati i uz *ivu*, vrstu vrbe (*Salix caprea*).

¹⁶ Fitoemotivi su leksemi s nazivom biljke koji imaju dodatno emocionalno značenje: vidi u: N. PINTARIĆ, 1997, 313-324.

¹⁷ Vidi u: M. ŠIMUNDIĆ, 1988.

Premda manje nego kod muških imena, velik dio otpada na složena, već spomenuta višesložna i fitoemotivna, imena: Daliborka (ujedno je i hipokoristički oblik imena Dalibora¹⁸ - od muškog Dalibor - *koji se daleko bori*), Anamarija (od dva imena), Bogdana (od imenice *bog* i gl. *dati*), Radmila (od pridjeva *rad* i *mio*), Tomislava (prema muškom imenu Tomislav od glagola *za-tomiti* i imenice *slava*).

Od posuđenih imena izdvajamo (osim spomenutih Šahe i Esme): Ksenija (od grč. *Xenia* - *gostoljubivost*), Renata (lat. *Renata* - *ponovno rođena*), Danijela (od grč. preko hebrejskog u značenju *Bog je moj sudac*), Valentina (od lat. u značenju *koja je zdrava*), Karmela (od tal. *Carmela* prema muškom *Karmel* - *naziv brda*), Sandra (tal.; hipokoristični oblik imena Aleksandra), Mirela (tal.; hipokoristični oblik imena Mira prema Palmira), Mirjana (hebr. *Miryam* - u značenju *koplje*), Gordana (grč. *Gordianos* - *ime grada*).

Kršćanska imena nalazimo u Ani, Mariji,¹⁹ Suzani te onima nastalim tvorbom od njih ili mocijskim tipom tvorbe od muških imena što predstavlja manji udio ovih imena u odnosu na muška kršćanska imena.²⁰

Dakle, i kod imena djevojčica prevlast imaju slavenska imena, slijede ih kršćansko-narodna imena, od kojih su mnoga latinskog podrijetla sa sličnom količinom imena posuđenih iz drugih jezika (tal., grč., perz.)

3. Imenoslovlje prije 15 godina

Djeca rođena 1983./1984. upisana su u prvi razred šk.god.1990./1991.²¹ Među 112 djece pojavljuju se 64 različita imena, 30 muška (među 52 dječaka) i 34 ženska (među 60 djevojčica). Pojavnost muških imena je sljedeća:

Andrej (od grč. *Andreas* u značenju onoga *koji je hrabar*), Antonio (oblik imena Ante), Aleksandar, Ante (3), Božo (hipokoristični oblik imena Božidar; od pridjeva *božji* i imenice *dar*), Dario (tal., od lat. preko grč. u značenju onoga *koji drži bogatstvo*), Dragan, Drago, Dražen, Igor (rus.), Ivica, Ivan (4), Jerko (praslavensko značenje *vojniki*; hipokoristik prema

¹⁸ Tumačenje prema M. ŠIMUNDIĆ, 1988.

¹⁹ Maja i Anamarija nastale su od imena Marija (Maja je hipokoristični oblik imena Marija) i Ane (Anamarija ja nastala slaganjem dvaju imena – Ane i Marije)

²⁰ Ako ovoj skupini pribrojimo imena nastala mocijskom tvorbom po muškim kršćanskim imenima (Ivana, Jovanka, Nikolina, Danijela) dobivamo nešto veći postotak *kršćansko-narodnih imena* (uvjetno nazvanih): 14 djevojčica nose takva imena.

²¹ Popis 2 sljedeće generacije prvašića čija su imena obrađena u radu dobile smo u *Osnovnoj školi dr. Jure Turića*.

imenu Jerivoj)²², Josip (4), Leo (lat. u značenju *lav*), Mario (5), Marijan, Marinko (hipokoristik od Marin), Marko (4), Martin, Mate (skraćeno ime Matej; od grč. u značenju *božjega dara*; kod nas ima oblik narodnog imena), Mihovil (2), Milan (4), Mile (2), Nikola (2), Perica (hipokoristični oblik imena Petar), Predo (hipokoristični oblik imena Predivoj; od prasl. u značenju onoga *koji diže vojnika*), Slavko (hipokoristični oblik imena Slaven; od imenice *slava*), Tomislav (2), Velimir (od priloga *veliko* i imenice *mir*).

Najčešće muško ime je Mario (5), slijede ga Ivan, Marko, Josip i Milan (4) te Ante (3), dok se Mile, Nikola i Mihovil (od grč. preko hebr. u značenju *Tko je bog?*) javljaju po dva puta. Kršćanska, biblijska imena imaju veću pojavnost nego među generacijom djece rođenih 1972./1973. godine. Od novih muških imena u odnosu na ranije obrađenu generaciju javlja se Mihovil,²³ Andrej, Antonio, Božo, Dario, Igor, Jerko, Leo, Marinko, Martin, Mate, Predo, Slavko, Velimir, od kojih su neka preuzeta iz stranih jezika, a neka su katolička narodna imena.

Uočljiva je velika pojava hipokorističnih muških imena: Božo, Drago, Jerko, Marinko, Predo, Slavko, Mile, Perica, Ivica. Riječ je o imenima koja vuku ili slavenske korijene ili se vezuju uz kršćanska imena, ali u obliku u kojem se javljaju predstavljaju narodna imena. Jedan dio muških imena posuđen je iz drugih jezika. Jedanput se pojavljuje 18 muških imena.

Od ženskih imena javljaju se: Ana (7), Adela (franc. *Adele*, skraćeno njem. *Adelheid* u značenju one *koja je plemenita roda*), Andrea (grč.), Antonija (2), Barbara (grč. u značenju *tuđa, inozemna*), Biljana (od imenice *bilje*; fitoemotivno ime), Božena (od pridjeva *božji*), Dalija, Dalia, Danijela, Daria (2), Dragana, Ines²⁴ (španj. *Ines* od lat. *Agnes* u značenju *čista, nevinna*)²⁵, Iva, Ivana (6), Jelena, Josipa (4), Jurja (prema muškom imenu Juraj, lat. u značenju *zemljodjelca, ratara*), Katarina, Kristina (3), Maja, Marija (5), Marijana (izvedeno od Marija ili složeno od Marija i Ana), Marina (3), Marta²⁶ (grč. u značenju *gospodarice*), Milana (2), Nataša (rus., u

²² Tumačenje preuzeto od M. ŠIMUNDIĆA, 1988.

²³ Mihovil je katoličko ime sveca, zaštitnika vatrogasaca i policajaca, a slavi se 29. rujna, jednako kao i Mile, Milan.

²⁴ Ime Ines Marko Samardžija u n. d. ubraja u pomodno ime koje se ne uklapa u hrvatski jezik jer je nesklonjivo (jednako glasi u svim padežima).

²⁵ Agneza bi u hrvatskom jeziku bilo isto što i Janja.

²⁶ Ime Marta u Gospiću vezuje se uz lik djevojke Marte koja je prva među Gospićanima došla po vodu prilikom otvaranja gradskog vodovoda; u središtu Gospića na taj spomen podignut je spomenik s likom djevojke Marte koja na uzglavlju nosi vodu; ovo ime zadobilo je u našem gradu lokalne osobine.

značenju *rodnosti* - preko lat. Natalia - *rodna*), Nikolina (2), Sanja, Sandra, Sonja (rus.), Tamara (hebr. *Tamar* - *palma*), Valentina, Violeta (tal. u značenju *ljubičice*).

Najčešće žensko ime opet je Ana koje se javlja sedam puta a slijede ga Ivana (6), Marija (5), Josipa (4), Kristina (3), Marina (3) te Milana i Nikolina (2). Jedanput se pojavljuje 25 ženskih imena.

Uočavamo sličnost u podrijetlu imena, pojavnosti, načinu preuzimanja i vjernosti tradicionalnim imenima. Nešto je veća sklonost preuzimanja stranih imena. Tako se ponavlja pravopisno kolebanje kod pisanja preuzetog fitoemotivnog imena Dalija/Dalia (lat. *dahlia* u značenju *georgina*). U skupinu ovih imena, osim Dalie/Dalije, spadaju i: Tamara, Violeta, Iva, Biljana. Dakle, fitoemotivna imena javljaju se i u generaciji djevojčica rođenih 1983./1984., ali je jedan dio njih posuđen iz stranih jezika.

U dužim i kraćim oblicima javljaju se imena kao Iva i Ivana, Drago i Dragan. Kada bismo uzeli takva imena kao ista i mocijsku tvorbu tipa Milan/Milana, Andrej/Andrea, Antonio/Antonija, Božo/Božena, Dario/Daria, Dragan/Dragana, Ivan/Ivana, Josip/Josipa, Mario/Marija, Marijan/Marijana, Martin/Marta, Nikola/Nikolina, dobili bismo svega 50 imena. I među ženskim imenima javljaju se kršćanska, biblijska i katolička narodna imena, ali ih ima u većem broju posuđenih iz drugih jezika nego kod imena dječaka ili imena djevojčica rođenih prije 30-ak godina. Zanimljivo je da mnoga, muška i ženska, imena vuku svoje podrijetlo od imena Marija: Marija, Maja, Marijana, Mario.

U odnosu na prethodno analiziranu skupinu gospičkih djevojčica, pojavljuju se neka nova imena: Adela, Andrea, Antonija, Biljana, Božena, Barbara, Dalia, Daria, Ines, Iva, Jelena, Jurja, Josipa, Kristina, Marijana, Marina, Marta, Milana, Nataša, Sonja, Tamara, Violeta od kojih su mnoga posuđena, ali su neka i narodna (Božena, Biljana) ili pohrvaćena grč. ili lat. imena (npr. Jelena od grč *Helena* u značenju *sjaja, blistavosti*).²⁷

4. Imenoslovlje danas

Prema popisu učenika upisanih u prve razrede školske godine 2005./2006. (riječ je o djeci rođenoj 1998./99.), kojih ima 111, pojavnost muških imena je sljedeća:

²⁷ Zanimljiva je činjenica da se prema popisu stanovništva iz 1991. nacionalna struktura Gospićana nije u mnogome promijenila u odnosu na vrijeme prije 10 godina, ali osobna imena djece tada manje govore o njihovoj nacionalnoj pripadnosti; osim narodnih, kršćanskih imena njeguju se internacionalna imena posuđena iz drugih jezika.

Antonio, Ante, Dario, Davor, Denis, Dominik (3), Dragan, Filip (3), Frane, Goran, Grgo, Ivan (8), Ivica, Josip (4), Jure, Jurica, Karlo (2), Luka (2), Mateo, Mario (2), Marin (2), Matija, Marko (2), Martin, Milan, Nikola (3), Stipe, Stjepan, Tomislav (2), Zvonimir, Žarko.

Pojavnost ženskih imena je sljedeća:

Antonia/Antonija, Ana (6), Anja, Anđelka, Anamaria, Blaženka, Emilija, Hana, Helena, Iva (2), Ivona, Jelena, Katarina (4), Katica, Kristina, Lara (2), Lea, Lorena (2) Lucija, Lucijana (2), Matea (5), Marina, Maja (2), Marijana, Marija (3), Mia, Madonna, Nela, Nikolina (2) Petra, Sara, Samanta, Tea (2), Tihana, Tomislava, Vesna.

Pojavljuje se 67 različitih imena, 31 muško različito ime (od 53 dječaka) i 36 ženskih različitih imena (od 58 djevojčica). Jedanput se pojavljuju 25 ženskih imena i 20 muških. Najčešće muško ime je Ivan koje se javlja osam puta. Slijede ga Josip (4) pa Nikola, Dominik i Filip sa po tri puta. Dva puta se ponavljaju Karlo, Luka, Mario, Marin, Marko, Tomislav.

U ovoj se generaciji prvašića javljaju neka nova muška imena u odnosu na ranije dvije generacije: Denis, Dominik, Filip, Frane, Grgo, Jure, Jurica, Luka, Mateo, Matija, Stipe, Stjepan, Žarko.

Najčešće žensko ime je Ana koje se javlja šest puta,²⁸ Matea pet puta, Katarina četiri puta, Marija tri puta. Dva puta se javljaju Iva, Lara, Lorena, Lucijana, Maja, Nikolina, Tea.

Imena Matea (od muškog imena Mateo, prema grč. *Mathaios* u značenju *Božjega dara*), Tea (grč. *thea* - *božica*)²⁹ i Lea nisu uklopljena u hrvatski jezik te imaju za hrvatski jezik ponešto neobičnu sklonidbu jer se između zadnja dva samoglasnika ne umeće glas *j* kao što je to slučaj s imenima koja završavaju na *ie* i *ia*, što znači da se ta imena sklanjaju kao: Tea, Tee, Tei, Teu, Tea, Tei, Teom.³⁰

Promatrajući podrijetlo imena zaključujemo da općeslavenskom sloju pripadaju imena Vesna, Iva (već spomenuto fitoemotivno ime kod imena Ivanka), Davor. Zapravo svako ime nosi svoje podrijetlo i priču u jednom vremenu, kulturi, podneblju. Ime Goran kod nas se vezuje uz Gorski kotar i učestalo se javlja kad ga je pjesnik Ivan Kovačić dodao svome imenu kao oznaku pripadnosti.³¹

²⁸ U odnosu na ranije obrađene generacije imena gospičke djece, poavnost imena Ana raste, posebice ako se uzmu u obzir različite varijante ovog imena i imena postala tvorbom od ovog i kojeg drugog, najčešće imena Marija.

²⁹ Jednako kao i ime Andrea iz ranije obrađene generacije djece.

³⁰ O sklonidbi imena Tea, Matea, Andrea vidi u: A. FRANČIĆ – L. HUDEČEK – M. MIHALJEVIĆ, 2005, 95.

³¹ Prema riječima pjesnika Dragutina Tadijanovića koji je sam Ivana Kovačića nazvao Goranom, ovo se ime kod nas tada javlja prvi put.

Sloju hrvatskih narodnih imena pripadaju Tomislav, Zvonimir, Stjepan,³² Stipe, Katica, Blaženka. Kako su u hrvatskoj tradiciji i kršćanska imena zbog odluke Tridentskog koncila (1545. – 1563.) kojom se imena daju prema kalendarskim imenima, tako su se ona toliko udomačila u hrvatskoj antroponomastici da ih smatramo narodnim, iako pripadaju kršćanskom sloju imena: Ivan, Marko, Matija, Luka, Josip, Lucija, Marija (18), Matej (grč. korijen), Kristina (*Kristova, kristovska, pomazanička*). Očekivali smo, s obzirom na povijesna zbivanja, drukčiju sliku.

Od posuđenih imena iz drugih jezika, od kojih se neka javljaju u svom izvornom obliku a veći ih je broj pohrvaćen, izdvajamo imena latinskog podrijetla: Marin (u značenju *morski*), Marina (*morska*), Lea (u značenju *lavica*), Dominik (u značenju *gospodski, gospodarski*).

Grčkog i helenskog podrijetla su Lara,³³ Filip (u značenju *prijatelja konja*), Tea, Helena, talijanskog Antonija, Antonio, Mateo, Matea, Mario, Nikolina, Dario. Ime Anja prema Mati Šimundiću ruska je inačica imena Ana, a prema Aneti Stojić, koja se bavi proučavanjem talijanskog utjecaja na riječku antroponimiju, ono je tal. podrijetla.

Hebrejskog podrijetla je ime Sara (u značenju *kneginja, princeza*), a Ivona (*Ivonne* u značenju *tisovine*; fitoemotivno ime) francuskog. Hana (u značenju *milosti*) i Karlo (*čovjek, muž, suprug*) germanskog su podrijetla.

Susrećemo se sa slojem posuđenih imena kao što su Nela,³⁴ Denis, Madonna,³⁵ Mia, Samanta. Vidimo da su imena preuzeta prilagođena našem pravopisnom sustavu osim imena Madonna. Očekivali bismo veći broj imena koja su preuzeta iz svijeta medija, sporta. Javljaju se kolebanja u pisanju imena Antonia i Antonija. Prevladavaju dvosložna i trosložna imena.

Možemo zaključiti da se pokazala sklonost narodnim, hrvatskim i katoličkim imenima, bez pomodarstva i neprimjerenog preuzimanja kao i težnja za kratkim imenima.

³² Stjepan se smatra i imenom kršćanskog sloja (sv. Stjepan Prvomučnik).

³³ Moguće je da je motiv za ovo ime nastao pod utjecajem slavnog ruskog romana Borisa Pasternaka, možda još slavije njegove ekranizacije, u kojem se javlja nezaboravni lik prelijepe bolničarke Lare koja je cijeli život nadahnjivala pjesnika Jurja Živaga; u tom bi se slučaju radilo o medijskom utjecaju na odabir osobnog imena djeteta.

³⁴ Šimundić navodi dva izvora ovoga imena; jedan vezuje uz tal. izvore (skraćeno ime Antonella), a drugi uz eng. podrijetlo (Nelly izvedeno od Ellen).

³⁵ Ime Madonna možemo vezati uz popularnu američku pjevačicu, ali njezino je značenje "*1. gospođa, lijepa žena, 2. slika, kip žene s djetetom (obično Bogorodica s Isusom)*", vidi u: B. KLAJČIĆ, 1990, 826; prema pravopisnom opredjeljenju roditelja pretpostavljamo da je riječ o utjecaju pop zvijezde.

5. Zaključak

Proučavajući imena gospićkih prvašića kroz tri školske generacije u razmaku od 25 godina došle smo do određenih spoznaja koje nam daju svojevrsan uvid u širu kulturološku sliku našega grada unatrag 30-ak godina. U vremenu postojanja dviju država, različite nacionalne strukture njegova stanovništva, raznolikog medijskog utjecaja, odnosa prema tradiciji, vjeri i pomodarstvu, imena pričaju priču ne samo o onima koji ih nose već prije svega o onima koji ih nadijevaju.

Prije 30-ak godina Gospićani su najčešće svojim sinovima davali imena Milan (Mile), Ivica, Josip, Aleksandar (Saša), Dragan, iskazujući svoju tradicionalnu i nacionalnu osviještenost.³⁶ Među sadašnjom generacijom prvašića zanimljiva je pojava nestajanja sklonosti davanja imena Milan,³⁷ kojeg po pojavnosti zamjenjuje Ivan (Ivica se pomalo gubi, a Mile uopće nema među ovogodišnjim prvašićima). Zamjetna je i pojava veće raznolikosti ženskih imena od muških u prvoj skupini dok se u ostale dvije skupine raznolikost muških i ženskih imena ujednačava, iz čega zaključujemo da je prije 30-ak godina sklonost davanja dječacima istih imena vjerojatno proizlazila iz tradicionalnih razloga očuvanja obiteljskih imena, dok među djevojčicama postoji veća raznolikost vjerojatno zbog nepostojanja takve potrebe.³⁸

U prvoj obrađenoj skupini velik je postotak imena koja nas upućuju na srpsku nacionalnost (Bogdan, Milorad, Borislav, Dušan, Mane, Jovan, Milovan, Đoko, Predrag i dr.),³⁹ također i onih "neutralnog" nacionalnog predznaka većinom slavenskog podrijetla⁴⁰ (nastalih tvorbenim postupkom slaganja). Manje je imena koja pripadaju hrvatskom sloju imena (Tomislav, Krešimir, Hrvoje), ali je primjetan utjecaj kršćanskih imena koja su poprimila narodno obilježje. U vremenu koje slijedi gubi se sklonost davanja

³⁶ Kako je u razdoblju pred 30-ak godina nacionalna struktura Gospića sadržavala zamjetan postotak srpskog stanovništva, tako nam i imena gospićke djece odaju roditeljsku nacionalnu osviještenost. Kad je riječ o imenima Milan i Dragan (koja su ukorijenjena u tradiciju ličkog imenoslovlja), teško da se može samo preko imena raspoznati nacionalnost; ilustracije radi navodimo samo nekoliko prezimena u potkrjepu prethodno navedenog: Basarić, Tonković, Rendulić, Pezelj, Pavletić, Asić, Đaković, Frković, Lazarevski, Brajković, Uzelac, Milković.

³⁷ Prije 15 godina po pojavnosti ga zamjenjuje Mario, ali se Milan još javlja u visokom postotku.

³⁸ Ova pojava uklapa se u tradicionalno-konzervativni stav o muško-ženskom pitanju u Lici.

³⁹ Ovih imena uopće nema među 3. skupinom obrađenih imena.

⁴⁰ Moguće je sklonost davanja slavenskih imena vezati uz duh slavenskog osjećaja zajedničke pripadnosti što je opet posljedica života u južnoslavenskoj državi.

slavenskih višesložnih imena nastalih slaganjem, a povećava se utjecaj kršćanskih imena, tako da je takvih imena prije 15 godina znatno više u odnosu na vrijeme prije 30 godina da bi u najnovijoj generaciji taj sloj imena bio obogaćen imenima koja se ranije nisu javljala, a također pripadaju navedenom kršćanskom (Luka, Filip, Mateo) i sloju narodnih imena (Frane, Jure, Grgo, Stipe, Matija). Riječ je o porastu katoličkih imena što se objašnjava i činjenicom o izmijenjenoj nacionalnoj strukturi u Gospiću.

Uočava se zamjetna pojava deminutivno-hipokorističnih muških imena (Mile, Drago, Ivica, Perica, Jurica, Jerko, Nikica, Grgo i dr.)⁴¹ kojih ima više među starijim nego mlađim Gospićanima (osim Stipe) u njih su se u zamjenu za narodna deminutivna imena javila nova: Denis, Dominik, Filip, Mateo/Matija. Mnogih muških imena iz prve skupine u trećoj više nema, posebice onih s istaknutim srpskim nacionalnim obilježjem. U sve se tri skupine javljaju imena: Milan, Dragan, Ante, Ivan, Ivica, Josip, Tomislav, Nikola, Marko, Mario.

Među ženskim imenima vlada veća raznolikost u svim skupinama imena. Ipak, u sve tri skupine djevojčica najviše je onih s imenom Ana s tim da sklonost davanja ovog imena prema popisima učenika u Gospiću raste, posebice ako se uzmu u obzir i njegove inačice (Anja) i složenice (Anamarija). Među najstarijom skupinom djevojčica velik je dio višesložnih imena (Danijela, Dubravka, Katarina, Nikolina, Renata), dok se među novijom generacijom uočava pojava kraćih, dvosložnih (Anja, Iva, Lea, Mia, Hana, Tea, Lara, Nela, Sara, Maja) i trosložnih imena⁴² (višesložna imena su rijetkost), među kojima je najveći dio posuđen iz drugih jezika a manji dio iz svijeta medija. Fitoemotivnih ženskih imena nalazimo u velikom broju među djevojčicama prve skupine, među drugima u manjoj mjeri (s tim da se javlja više posuđenih fitoemotivnih imena), a onda među djevojčicama treće skupine gotovo nestaju pred dominacijom novih posuđenih imena. Time se odbacuje sklonost davanja imena kojima se izražava nacionalna pripadnost, a uvodi se sklonost internacionalizacije osobnih imena. Mocijskim tipom tvorbe nastao je velik broj imena djevojčica u prve dvije skupine, dok se ta pojava smanjuje u trećoj skupini što ide u prilog raznolikosti i težnji individualizaciji preko osobnog imena. Među ženskim imenima u sve tri skupine javljaju se: Ana, Katarina, Nikolina, Maja i Marija koja je po svojoj pojavnosti na visokom mjestu u drugoj i trećoj skupini djevojčica. Imena

⁴¹ Pojavu ovih oblika imena možemo pripisati ne samo roditeljskoj želji za tepanjem i zvanjem odmila već i tradiciji davanja takvih imena u Lici o čemu piše i Milan Dragičević u n. d.

⁴² Kraća imena idu u prilog ekonomičnosti pri izgovoru, ne samo u neslužbenoj nego i u službenoj uporabi.

druge i treće skupine preklapaju se u 23 imena. Zanimljivo je da u trećoj skupini nema ženskog imena Ivana koje je često u drugoj skupini kao što se ime Milan javlja samo jedanput a u drugoj skupini je na drugom mjestu po pojavnosti. Ni u jednoj skupini imena nema onih s ideološko-političkim obilježjima.

Literatura:

- Vladimir ANIĆ, *Rječnik hrvatskoga jezika*, Zagreb, 1991.
- Eugenija BARIĆ i dr.: *Hrvatski jezični savjetnik*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Pergamena, Školske novine, Zagreb, 1999.
- Milan DRAGIČEVIĆ, O nekim imenima deminutivno-hipokoristične i augmentativno-pejorativne kategorije u današnjim ličkim govorima (I. i II. dio), u: *Zbornik pedagoškog fakulteta u Rijeci*, br. 6/1985. (173-183) i 7/1985. (97-107), Rijeka, 1985.
- Anđela HUDEČEK FRANČIĆ, Milica Lana – MIHALJEVIĆ, *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*, 2005.
- Hrvatski enciklopedijski rječnik*, 1-12, Zagreb, 2004.
- Bratoljub KLAIĆ, *Rječnik stranih riječi*, Zagreb, 1990.
- Ivica MATAIJA, *Ličko-senjska županija, nekad i sad*, Državni arhiv u Gospiću, Gospić, 2003.
- Narodnosni i vjerski sastav stanovništva Hrvatske 1880-1991. po naseljima*, Državni zavod za statistiku, knjiga 2, Zagreb, 1998.
- Neda PINTARIĆ, Fitoemotivi u tekstu i diskurzu, u: *Tekst i diskurs* (Zbornik), HDPL, Zagreb, 1997., 313-323.
- Marko SAMARDŽIJA, *Imena*, u: *Leksikologija hrvatskog jezika (i povijest hrvatskog jezika u XX. stoljeću)*, Zagreb, 1995, 61-67.
- Petar SKOK, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* (I, II, III), Zagreb, 1971, 1972, 1973.
- Aneta STOJIĆ, Trend davanja imena u gradu Rijeci (kod djece rođene između 1996. i 1999. godine), u: *Jezik u društvenoj interakciji*, Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, Zagreb-Rijeka, 2005.
- Mate ŠIMUNDIĆ, *Rječnik osobnih imena*, Zagreb, 1988.
- Petar ŠIMUNOVIĆ, *Hrvatska prezimena (podrijetlo, značenje, rasprostranjenost)*, Zagreb, 1995.
- Petar ŠIMUNOVIĆ, *Pravna forma imena nadređena je jezičnoj (i pravopisnoj) normi*, Zagreb, 2005, 65-67.
- Zakon o osobnom imenu*, Narodne novine, 69, Zagreb, 22. listopada 1992.

DER BLICK IN DIE NAMENSKUNDE VON GOSPIĆ

Zusammenfassung

In der Arbeit werden die Erkenntnisse über die Merkmale der Namenskunde von Gospić beschrieben mit der Analyse der Namen dreier Kindergenerationen, die in die erste Klasse der Grundschule in Gospić, im Zeitraum von 25 Jahren, eingeschrieben wurden. Zeitverhältnis zwischen drei Gruppen beträgt 10 und 15 Jahre. Die Absicht dieser Arbeit ist auf: die Bewegungen und Auswahl beim Namengeben, Verschiedenheiten unter den Namen, das Vertretensein, Herkunft, Namenbildung, ihre Rechtschreibungsmerkmale, wie auch eine historische Bedingtheit, zu verweisen.

GLANCE INTO THE GOSPIĆ LIST OF NAMES

Summary

This paper represents the knowledge about the importance of the Gospić list of names with the analyses of the names of three generations of children attending the first year of school in the period of 25 years. The time difference amongst the three chosen groups is 10 and 15 years. The purpose of the work is to show the movement and selection of names, diversity of names, representation of certain names, origins of names, creation of names, their grammatical value and historical conditioning.